Beis eller maling? Her er fasiten

Dessverre: Faktorenes orden er ikke likegyldig. Iallfall ikke når du skal velge mellom beis, tjærebeis, dekkbeis og maling.

Av ifi.no

Det du lærte i matematikktimene stemmer ikke. Iallfall ikke når du skal i gang med penselen.

På skolen lærte du at 1 pluss 2 er det samme som 2 pluss 1. Men "beis pluss maling" er dessverre ikke lik "maling pluss beis". Fasiten er derfor enkel: Du som er usikker på valget bør satse på en beis før du vurderer maling. Beis oppå maling er uvanlig lite pent. Det motsatte er derimot både greit å gjøre, og det er ålreit å se på. Sjekk tabellen vår!

Hva er egentlig forskjellen på de ulike overflatebehandlingene?

Behandle - eller la være?

La oss se på likhetene. Både beis, tjærebeis, dekkbeis og maling skal brukes på ulike treoverflater utendørs. Alle er gode alternativer for norske hus og hytter. Alle har sine svorne tilhengere - og kanskje noen ihuga motstandere.

Det mest ytterliggående du kan gjøre med en treoverflate er at du ikke gjør noe med den i det hele tatt. Hva skjer med en slik ubehandlet trevegg? Jo, den kan bli riktig vakker! Et gammelt naust, ei fjellbu, et vedskjul og en melkeramp vil alle oppvise en nydelig, sølvaktig farge etter kort tid.

Spørsmålet er om du tar sjansen på å la bordkledningen stå urørt på et mer verdifullt byggverk enn de nevnte. For eksempel huset ditt, eller hytta.

Sol, regn og vind er mektige herrer. Klimaforandringene har ikke gjort dem mildere stemt. Hva skjer med treverk som står nakent mot denne trioen?

Vannet finner veien

UV-strålene i sollyset gjør den mest synlige jobben. Først gulner de treet, så blir det gulbrunt og til slutt får vi det vi kjenner som værgrått. Det grå er en hinne ytterst. Du står egentlig og ser på nedbrutte cellulosefibre. De beskytter treet innenfor. Men: Overflaten verner bare mot mer lysnedbrytning. Regn og kondens har fri vei innover. Regnet får god hjelp av vinden. Treet sveller, det tørker og det krymper. Dermed sprekker det også, det vrir seg, gir fri vei til sopp og råte. Mye av årsaken til at naust og bu blir stående i hundre år, er at de har full gjennomlufting. Slik er verken hytta di eller huset ditt.

Den motsatte ytterligheten er å kle hele bygningen med plater. Bølgeblikk med god lufting beskytter mot det meste. Men pent er det jo ikke.

Det er derfor de fleste velger å ta i bruk en overflatebehandling. Treet blir mer stabilt, tettere og mer vannavstøtende.

Mye trepreg eller lite stell?

Gjennomsiktige behandlinger er for eksempel oljebeis og tjærebeis. De gir bonus: det vakre tremønsteret forblir synlig. Dekkbeis dekker, som navnet sier. Du ser likevel mye av strukturen. Malingen dekker over strukturen. Den beskytter også best.

Det er nøye sammenheng mellom hvor mye du vil vise fram av trevirket, og hvor lange vedlikeholdsintervaller du vil ha. Beis krever hyppigst stell, maling gir deg de lengste pausene. På den andre siden er det veldig hyggelig å bruke en sommerdag i hyttesesongen til beising - det går fort og greit. Maling er som oftest mer tidkrevende, når du først setter i gang.

Beis

Beising av tre handler enten om å påføre en beis som gir en kjemisk reaksjon med treverket, å tilføre et fargepulver (pigment) eller en kombinasjon av begge deler. Beisen inneholder vanligvis ulike treoljer, midler som dreper sopp og pigmenter som delvis hindrer lys å trenge inn i treverket. Beisfargen framstår som kraftigere for hver gang du påfører et nytt strøk. Noe av poenget med beisen er likevel å vise fram treverket vakre mønstre og struktur. Siden beis er den overflatebehandlingen som har minst pigmentering, er den også det materialet som beskytter treverket dårligst. Derfor må du beise mye oftere enn når du maler. Beisen er svært diffusjonsåpen. Det betyr at fuktigheten i treverket kan fordampe uten at beisfilmen ødelegges. Påføringsintervall 1 - 5 år.

Tjærebeis

I prinsippet det samme som beis, med fargepigmenter og treoljer. Forskjellen er at tjærebeisen inneholder en gitt prosent tjære, oftest fra to-tre prosent av volumet og oppover. Tommelregelen er at jo mer tjære, jo dyrere er produktet. Tjærebeisen er på alle måter mer håndterlig enn ren tjære, et produkt som egentlig ikke tåler å bli blandet med noe annet. Det finnes også produkter som kalles tjæredekkbeis - først og fremst beregnet på hytteeiere som ville ha et lysere dekklag, etter år med en stadig mørkere hytte. Påføringsintervall 3 - 5 år.

Dekkbeis

Dekkbeisen kommer i mange varianter, men er ikke en beis i ordets egentlige betydning. Det er en maling, enten basert på bare alkydolje eller i en blanding som også inneholder plastbindemiddel. Noen dekkbeiser kan inneholde tjære og/eller linolje. Malingen er fortynnet slik at den minner om beis. Strukturen i treverket synes fortsatt. Dekkbeis har kraftigere pigmentering enn beis, derfor er nedbrytningstiden lengre. Regn med å påføre nye strøk hvert sjette til sjuende år. Dekkbeisen kan skjule råte - husk å gjøre godt forarbeid. Påføringsintervall 5 - 7 år.

Maling

Dekker treverket best over tid. Intervallene varierer fra åtte til femten år, forutsatt riktig behandling fra første strøk. På hus med glatte fasadebord er maling å foretrekke. Velg mellom linoljemaling, vanlig alkydoljemaling eller en av de nye supermalingene med malingsintervaller på 15, kanskje 20 år. Maling er ikke nødvendigvis det som bevarer treverket best - forarbeidet er svært viktig, siden maling ofte skjuler skavanker som sopp og råte litt for godt. Påføringsintervall 7 - 15 år.